

„ΤΟ ΧΑΛΑΣΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ“

Τὴν περασμένη Δευτέρα χειροκροτηθήκανε στὸ Βαριετὲ οἱ κκ. Χάουπμαν, Σούντερμαν, Δ' Ένερϋ, Καρκαβίτσας κι ὁ κ. Σπύρος Μελάς· ἢ σωστότερα, καταχειροκροτήθηκε ὁ κ. Μελάς, ἀντιπροσωπεύοντας τοὺς παραπάνου ξένους καὶ δικούς μας κυρίους. Γιατὶ ὁ κ. Μελάς, ποὺ πολὺ δίκαια ἀνακηρύχθηκε Σαιξπήρος τῆς Νεοελληνικῆς σκηνῆς ἀπὸ τὸν κριτικὸ κ. Ξενοπούλο, κατάφερε, δικαιώνοντας τὸν ἐμβρόντητο κριτικὸ του, νὰ μᾶς δώσει μὲ τὸ «Χαλασμένο σπίτι» τοῦ ἑνα δλωσδεϊόλου καινούριου καὶ δικέ του δραματικὸ εἶδος, ποὺ μπορεῖ ἀξιόλογα νὰ ὀνομασθεῖ «δράμα μωσαϊκό».

Κι ἀρχὴ τοῦ παραμυθιοῦ. Ὁ ἀμαξᾶς Μανώλης εἶναι ἕνα παράξενο ἀνακάτωμα Ἀμαξᾶ Ένσελ (ἀπὸ τὸ δμώνυμο δράμα τοῦ Χάουπμαν), Γιάκωβου (ἀπὸ τὴς «Δυὸ Ὀρφανές») καὶ γέρο Χαϊνέκε (ἀπὸ τὴν «Τιμὴ» τοῦ Σούντερμαν). Ένσελ εἶναι σὲ πολλές, παραπολλές σκηνές. Γιάκωβος εἶναι στὴ σκηνὴ τῆς πρώτης πράξης σὰ συζητεῖ μὲ τὸ μικρότερο ἀδερφὸ του Μάρκο (=Πέτρο τῶ «Δυὸ Ὀρφανῶν») καὶ τοῦ τσεπώνει τοὺς κόπους του γιὰ νὰ πάει νὰν τοὺς μπεροποιεῖ, καὶ γέρο Χαϊνέκε ξεφυτρώνει στὴ χαραχτηριστικὰ σκηνὴ τῆς δεύτερης πράξης, στὰν...

Μὰ αὐτὴ ἡ δευτέρη πράξη λὲς κ' εἶναι παρμένη ἀτόφια ἀπὸ τὴν «Τιμὴ» κι ἀξίζει νὰ ἐπιμείνουμε λίγο σὲ δαύτηνε. Ὁ Ἀναστάσης (=Ροβέρτος) γυρῖζει ἀπὸ τὴν ξενιτιά καὶ βρίσκει τὴ φαρμακίᾶ του βουτηγμένη στὴ γτροπὴ καὶ στὴν παραλυσία. Ἡ ἀδερφή του Καλλιόπη (=Ἄλμα) στέλνεται ἀπὸ τοὺς δικούς της (πατέρα, μάννα καὶ γιαιὰ) νὰν τοὺς ξοικονομήσει, πουλώντας δεξὰ ζερδὰ τὴν ἐμορφιά της, τὰ χρειαζόμενα καὶ νὰ φτειάξει καὶ τὰ πρειακά της. Μιὰ νύχτα ὁ Ἀναστάσης, πούναι ἀμαξᾶς κι αὐτός, βλέπει τὴν ἀδερφή του μέσα σὲ μιὰν ἀμαξα νὰ γλεντάει μὲ χαροκόπους νιούς. Βαρᾶει τᾶλογά του καὶ τοὺς παίρνει τὸ κατόπι, μὰ δὲν τοὺς προφταίνει, γιατί κ' ἡ ἄλλη ἀμαξα, πούναι μέσα ἡ ἀδερφή του, τρέχει δαιμονισμένα καὶ χάνεται ἀπ' τὰ μάτια του. Ἀναμένος κι ἀπελπισμένος γυρῖζει σπίτι του καὶ δηγιέται τὰ ὅσα εἶδε στὴ μάννα του, τὴν Ξενοῦλα (=Κυρία Χαϊνέκε). Ἡ μάννα στὴν ἀρχὴ πασιάζει νὰ δικαιολογήσει τὴν κόρη της, μὰ σὰ βλέπει πὼς δὲν κάνει τίποτα, γυρῖζει τὸ χασὰ

κι ἀρχινάει νὰν τὴ βρίζει καὶ νὰ τὴν καταριέται. Ὁ Ἀναστάσης πάει στὴν κάμερά του νὰ συχάσει. Μπαίνει ὁ πατέρας του, ὁ Μανώλης, μεθυσμένος καθὼς πάντα. Ἡ Ξενοῦλα τοῦ τὰ λέει δλα.

— Μᾶς ἐπιασε! Τὰ ξέρει δλα!

— Μωρέ, τί μοῦ λές!.. Πφ!..

Μὰ τοῦ λέει κιόλας πὼς ὁ Ἀναστάσης βρίσκειται στὴν πλαϊνὴ κάμερα. Τότε ὁ Μανώλης φορώντας, ἄς τὸ ποῦμε κ' ἔτσι, τὸν ἔτοιμο κόθορνο τοῦ Γέρο Χαϊνέκε, ξεσπάει σὲ βρισιές, σὲ φοβέρες καὶ σὲ σὺρλιάσματα γιὰ τὴν τιμὴ του.

— Εἶμαι τίμιος ἐγὼ! συγχολέει ὁ γέρο Χαϊνέκε.

— Ὅλα κι δλα, μὰ ὅσο γιὰ τὴν τιμὴ μου!.. παπαγαλίζει ὁ Μανώλης.

Καὶ ξακολουθεῖ ἡ «Τιμὴ» τοῦ Σούντερμαν. Ὁ Μανώλης φεύγει, τάχα θυμωμένος καὶ πάει νὰ τιμωρήσει τὴν παραλυμένη κόρη του (ἔχει δὰ τσεπώσει καὶ τὴν «πούληση» τῆς Καλλιόπης καὶ πάει κατὰ τὴ συνήθεια του νὰ τὴν μπεροποιεῖ) καὶ μπαίνει στὴ σκηνὴ ὁ ἔρμος ὁ Ἀναστάσης, ἀφανισμένος ἀπὸ τὴν ἀγρία ἀπελπισιὰ του· κείνη τὴ στιγμὴ μπαίνει κ' ἡ ἀδερφή του ἡ Καλλιόπη, τύπλα στὸ μεθήσι, γυρῖζοντας ἀπὸ τὸ γλεντοκόπι της. Ὁ Ἀναστάσης τὴ βρίζει, τὴ φοβερίζει, τὴν παρακαλεῖ, στὸ τέλος τῆς θυμίζει (ἄχ, ἔπως κι ὁ Ροβέρτος θυμίζει στὴν Ἄλμα!) τὰ παιδιὰτικα χρόνια της, ποὺ τὰ περνοῦσε μὲ ἀθωότη καὶ μὲ νοικοκυριστικὲς σκέψεις κι ὄνειρα, βάζει μπροστὰ τὴ μάννα του, πὼς αὐτὴ εἶναι ἡ ἀφορμὴ τῆς καταστροφῆς τῆς ἀδερφῆς του (θυμηθεῖτε τὴν ἑμοια σκηνὴ τῆς «Τιμῆς») καὶ στὸ τέλος...καταχειροκροτιέται δαιμονισμένα ὁ Σούντερμαν.

Μὰ στὴν «Τιμὴ» ὑπάρχει κ' ἕνας κόμης Τράστ, κι ὁ κ. Μελάς, καλοσυνεῖδητα δουλεύοντας, μᾶς τονὲ θύμισε δυὸ τρεῖς φορές μὲ τὰ λόγια καὶ μὲ τὰ φερσίματα τοῦ Μάρκου· ὑπάρχει καὶ τὸ βλαμμένο πόδι τοῦ γέρο Χαϊνέκε καὶ μᾶς τᾶδωσε κι αὐτὸ μὲ τὴν παράλυτη Δευτερίτσα. Στὴν «Τιμὴ» δὲν ὑπάρχει μοναχὰ ἡ Ἀνθούλα, μὰ μήπως στὴ «Χανέλλα» καὶ σὲ τόσα ἄλλα σκηρικὰ ἔργα δὲν ὑπάρχει ἔτοιμος, γιὰ νὰν τονὲ νοικιάζει ὁ κάθε κ. Μελάς, ὁ τύπος τῆς ὑστερικῆς καὶ ἀνισόρροπης κόρης ποὺ πλάθει μὲ τὴν ἀρρωστημένη ψυχὴ της μιὰ ξωτικὰ κι ἀπόκομη ζωὴ καὶ τὴ ζεῖ εὐτυχισμένη;

Ἄς τᾶσο ὁ κ. Μελάς δὲ θέλησε νὰ κάμει μόνο

μωσαϊκό δράμα. Φιλοδόξησε και κάτι παραπάνο. Φιλοδόξησε να φέρει το δράμα του σε ανοιχτότερους δρόμους, να τον φορτώσει στη ράχη του και το σύμβολο, να μας πει (γιατί δε μας τδδειξε, μας τδπε στις ρεκλάμες που γράφει και δημοσίεψε πριν την παράσταση) πως το «Χαλασμένο σπίτι» είναι το Ρωμαϊκό, που το χάλασε η πρώτη γενιά (ο πατέρας του Μανώλη) ύστερ' από το 21 με τις φαφλαταριές της, το άπορήμαξε η σημερινή γενιά (ο Μανώλης) και θάν το σώσει η καινούρια γενιά (ο Άναστάσης), σκοτώνοντας το Μανώλη (τη σημερινή γενιά) και πλάθοντας την καινούρια ζωή (Ζήτω ο στρατός κι ο κ. Παπαφώτης!). Και το Lait-motiv στο συμβολισμό του αυτόνε το βρήκε ο κ. Μελάς έτοιμο στον υπέροχο «Άρχαιολόγο» του κ. Καρκαβίτσα. Ζήτω λοιπόν κι ο Καρκαβίτσας μας!

Μα επιτέλους, κύριοι, δέν έκαμε τίποτα κι ο κ. Μελάς; Δέν απομένει τίποτα δικό του απ' όλο το δράμα του; Κάθε άλλο. Στον κ. Μελά θάπο- μένει πάντα η δόξα πως τα σύμπλεξε τεχνικά όλ' αυτά τα ξένα πράματα, πως τα πασπάλισε με κάποια Ρωμαϊκή πούντρα, δίνοντάς τους έτσι κάποια ντόπια χρωματιά, και πως τα κατάφερε, δουλεύον- τας κάπως δημοσκοπικά στις γενικότερες γραμμές, να ξασφαλίσαι από πριν την επιτυχία την πανηγυ- ρική, και γι' αυτό δά είχε φροντίσει να στείλει στο θέατρο, μια ώρα πριν από την παράσταση, το δάφνινο στεφάνι που του προσφέρθηκε στη σκηνή άπάνου, με ζητωκραυγές και με χειροκροτήματα, στο τέλος της παράστασης.

Δέν ξέρω πως και γιατί η υπέροχη επιτυχία του «Χαλασμένου σπιτιού» μου θυμίζει την υπέ- ροχη άποτυχία του σκηνοικού έργου του Ποριώτη. Κάποιος φίλος, μαθαίνω, που νιώθει κάπως από θέα- τρο, έσφιξε το χέρι του Ποριώτη ύστερ' από την άποτυχία του και τδπε συγκινημένος:

— Ποιός την άποτυχία σου μπορεί να επι- τύχει;

Γιατί, φαίνεται, υπάρχουν κι άποτυχίες που τι- μούν, καθώς υπάρχουν κ' επιτυχίες που ντροπιά- ζουν.

★

Η παράσταση του «Χαλασμένου σπιτιού» θάπο- μείνει μια από τις λίγες θεατρικές επιτυχίες της φρετινής χρονιάς. Ο κ. Έδμ. Φύρσι (Μανώλης Τζιτζικας) υπέροχος, καθώς και η κ. Σαπφώ Άλ-

καίου (Καλλιόπη) και μάλιστα στη σκηνή του με- θησιού της. Η κ. Κυβέλη (Ξενούλα) τα κατάφερε να μας δώσει, σε δυνατή κι άληθινή τεχνίτρα που είναι, έναν καλομελετημένο τύπο πενηντάρας γυ- ναίκας του λαού, κι ο κ. Ν. Παπαγεωργίου μόνο λίγο υπερβολικά φωνακλός στους θυμούς του· σάλλα, άψεγάδιαστος καλλιτέχνης καθώς πάντα. Πολύ καλός κι ο κ. Βενιέρης (Μάρκος) και η κ. Έλένη Φύρσι (Λευτερίτσα). Στο δράμ' αυτό είδαμε με χαρά και τη Δα Φιλιππίδη (Άνθούλα), που όταν έπαιξε τον περασμένο χειμώνα τη Χανέλλα στο «Πα- νελλήνιο» μας έδειξε πως θα καταχτήσει γλήγορα μια από τις πρώτες θέσες στην Έλληνική σκηνή.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ